

TÅRNBY KOMMUNE

Ordblindestrategi 2019-2024
Børne- og Kulturforvaltningen

FORORD OM ORDBLINDHED

Ordblindestrategien hviler på tre søjler:

- Indsatsen på egen skole
- Kursus i læse-/skriveteknologi (LST) "LST-Loop"
- Specialundervisning i "Porten"

For elever, hvis primære udfordring er ordblindhed i mindre eller middelsvær grad, er et undervisningstilbud i elevens egen klasse det mest hensigtsmæssige med det hele barn for øje.

Med den nødvendige støtte og træning, supplerende undervisning, inddragelse af læse-/skriveteknologi og øget indsigt i ordblindhed blandt lærere, forældre og elever vil det være muligt at tilbyde elever med ordblindhed et hensigtsmæssigt undervisningstilbud i folkeskolens almene klasser.

Som et supplement til undervisningen på egen skole vil skolens leder i samråd med personalet kunne indstille eleven til et kursusforløb på egen skole, LST-Loop, hvis sigte primært vil være at undervise eleven i anvendelsen af læse-/skriveteknologi. Kurset forankres i forvaltningen som et nyt tiltag fra 2019.

Ordblindheden kan hos enkelte elever være så udtalt, at den medfører store vanskeligheder ved at indgå i et almindeligt læringsfællesskab. For disse elever er der mulighed for gennem skolen at søge visitation til ordblindetilbuddet "Porten".

Formål

Der er formuleret tre nationale mål for folkeskolens udvikling:

1. Folkeskolen skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan.
2. Folkeskolen skal mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater.
3. Tilliden til og trivslen i folkeskolen skal styrkes blandt andet gennem respekt for professionel viden og praksis.

Ordblindestrategien skal være med til at sikre, at elever med ordblindhed får et relevant undervisningstilbud i folkeskolen, så de støttes og udfordres til at blive så dygtige, som de kan, på trods af deres udfordringer. Strategien skal desuden være med til at sikre større trivsel blandt elever med ordblindhed gennem øget viden om og handlen på elevens specifikke udfordringer, så dennes muligheder for at indgå i klassens læringsfællesskab styrkes.

INDHOLD

FORORD Om ordblindhed.....	1
Indhold.....	3
Hvad er ordblindhed?.....	4
Hvad siger lovgivningen?.....	4
Indsatsen på egen skole	5
Identifikation og afdækning af ordblindhed.....	5
Læse-/skriveteknologi (LST).....	5
Individuel handleplan	5
LST-Loop	6
Porten	6
Evaluering	7
Implementering	7
Ordblindehandleplan.....	7
Lokal ordblindehandleplan	7
Kompetenceudvikling	8
Bilag 1: Testplan	9

HVAD ER ORDBLINDHED?

Ordblindhed, eller dysleksi, er en funktionsnedsættelse. Diagnosen dækker over markante, neurobiologisk betingede vanskeligheder ved at lære at læse og skrive grundet langsom og upræcis omsætning af bogstaver og bogstavfølger til sproglyde. Der findes andre læsevanskeligheder end ordblindhed; eksempelvis ringe sprogforståelse, nedsat syn, opmærksomhedsforstyrrelser og generelle indlæringsvanskeligheder. En del ordblinde elever vil være udfordrede af sammensatte vanskeligheder såsom forståelsesvanskeligheder, begrænset ordforråd, langsom benævnelse (vanskeligheder ved at få fat på ord i ordforrådet) og begrænset sproglig korttidshukommelse.

Ordblindhed er ikke en statisk vanskelighed. Ordblinde elever kan udvikle sig til funktionelle læsere og skrivere, forudsat at vanskelighederne opdages i tide, og der sættes ind med kvalificeret undervisning og træning. Der er veldokumenteret viden om, hvilke færdigheder, metoder og redskaber, der har en positiv effekt på ordblindes læse-/skrivefærdigheder, og det derfor især er vigtigt at fokusere på i undervisningen. Organisatoriske forhold, samarbejdet mellem skole og hjem samt de fagprofessionelles kompetencer er imidlertid også væsentlige faktorer, der afgør elevens muligheder for at udvikle tilfredsstillende læse-/skrivefærdigheder.

HVAD SIGER LOVGIVNINGEN?

Hvis en elev viser tegn på ordblindhed, skal det afklares, om årsagen til elevens læsevanskeligheder er ordblindhed, så eleven kan få et relevant undervisningstilbud i almenundervisningen. Et relevant undervisningstilbud kan omfatte undervisningsdifferentiering, holddannelse og supplerende undervisning. Hvis undervisningsdifferentiering og holddannelse ikke er nok til at opfylde elevens behov, skal eleven jf. §3a og §5 stk. 6 i Folkeskoleloven tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte. Det er skolelederen, der i samarbejde med læsevejleder og klassens lærere beslutter, hvordan støtten til den enkelte ordblinde elev tilrettelægges.

Ordblindetesten fra 2015 er udviklet som et redskab til identifikation af ordblindhed fra slutningen af 3. klasse og frem til voksenlivet. Forældre har retskrav på én ordblindetest af deres barn, dog tidligst fra foråret i 4. klasse. En ordblindediagnose skal følges op med et tilpasset undervisningsforløb, så eleven kan få størst mulig læring og bevare tilknytningen til sin klasse.

Elever med sammensatte vanskeligheder kan visiteres til specialpædagogisk støtte, jf. folkeskoleloven §3 stk. 2.

INDSATSEN PÅ EGEN SKOLE

Identifikation og afdækning af ordblindhed

Ordblindhed dækker over vanskeligheder med at lære at læse og stave. Det er derfor ikke muligt at stille en diagnose, før eleven har modtaget undervisning i skriftens lydprincipper, altså efter indskoling. Der er imidlertid en række tidlige tegn på, om børn er i risiko for at udvikle ordblindhed, og om der derfor skal sættes ind med en forebyggende indsats.

I Tårnby Kommune bestræber vi os på at kende de børn, der er i risiko for at udvikle ordblindhed, tidligt i skoleforløbet, således at vi kan iværksætte stimulerende læring i forhold til elevens sproglige udvikling. Derfor følger lærere og pædagoger løbende og systematisk børnenes sproglige udvikling fra 3-års alderen og op gennem skoleforløbet.

Læse-/skriveteknologi (LST)

Alle elever kan have gavn af at anvende LST i undervisningen, men for ordblinde elever er det afgørende, at de får adgang til og færdigheder i at benytte disse teknologier. LST skal afhjælpe, at vanskeligheder med at afkodningen kommer til at stå i vejen for et fagligt udbytte af undervisningen. Oplæsningsstøtten øger sandsynligheden for, at eleven læser alderssvarende tekster og dermed får adgang til det samme ordforråd og den samme faglige viden som klassekammeraterne. Ligeledes kan ordforslagsprogrammer, stave- og grammatikkontrol og tale-til-tekst være med til at sikre, at eleven kan koncentrere sig om skrivningen frem for stavningen og dermed formulere sig på et niveau, der stemmer overens med elevens mundtlige formåen. I Tårnby Kommune har alle elever adgang til AppWriter, og ordblinde elever stilles en Chromebook til rådighed og oprettes som bruger i Nota.

Individuel handleplan

Når en elev er testet ordblind med Ordblindetesten, udarbejder skolens ordblindeansvarlige i samarbejde med elevens lærere en individuel handleplan for den ordblinde elev. Handleplanen drøftes på et fagligt samarbejds møde, så alle elevens lærere får kendskab til elevens specifikke udfordringer og får mulighed for at inddrage ordblindevenlige tiltag i deres undervisning. Handleplanen følger eleven gennem hele skoleforløbet og revideres løbende.

Handleplanen er et redskab, der dels skal sikre en dialog mellem elev, forældre og skole, dels skal sikre en systematik i undervisningstilbuddet, således at det er muligt at overvåge elevens progression og evaluere iværksatte indsatser. Handleplanen skal også understøtte, at der er særligt fokus på elevens trivsel. Den tidsafgrænsede handleplan bør indeholde status, målsætning, aftaler og hjemmets evaluering. Elev og forældre inviteres til et årligt handleplansmøde, evt. i forbindelse med skolehjem samtalen.

LST-LOOP

LST-Loop er et supplement til den indsats, der allerede er på skolen. Forløbet skal være med til at sikre, at ordblinde elever på mellemtrinnet får intensiv undervisning i brugen af læse-/skriveteknologi (LST) i fagene, og at eleverne anvender teknologierne i undervisningen.

Ordblindes primære vanskelighed består i at afkode tekst. Dvs. sikkert af forbinde bogstaver med lyd, når de læser og skriver tekster. Med LST kan den ordblindede elev få aflastning for deres afkodningsvanskelighed og på den måde afhjælpe, at en langsom og usikker afkodning kommer til at stå i vejen for et fagligt udbytte af undervisningen. Det er således af afgørende betydning for ordblindes elever, at de bliver dygtige til at anvende LST i skolens forskellige fag, og at de accepterer teknologierne som nyttige og nødvendige hjælpemidler i skoledagen.

Skolens leder indstiller i samråd med elevens lærere eleven til et forløb i LST-Loop.

PORTEN

Porten er et specialundervisningstilbud for elever fra 6. klasse. I Porten tilbydes elever med stærk ordblindhed en relevant undervisning, så de får mulighed for at deltage i læreprocesser, der styrker deres faglige, sociale og personlige udvikling. Gennem den specialpædagogiske undervisning arbejdes der på, at eleverne trods læse- og skrivevanskeligheder tilegner sig skoleviden, selvtillid og handlekompetence. Målet er, at eleverne gennemfører folkeskolens prøver enten i Porten eller ved genoptaget deltagelse i almenundervisningen.

Specialpædagogisk støtte kan ydes til børn i grundskolen, der kræver særlig hensyntagen eller støtte jf. § 3 stk. 2 og bekendtgørelsen om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand. Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand gives til elever, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, som ikke alene kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse inden for rammerne af den almindelige undervisning.

Ansøgning om visitation sker på baggrund af et samarbejde mellem eleven, forældrene, skolelederen og RoF, der udarbejder en pædagogisk psykologisk vurdering af eleven. Der skal ske en årlig re-visititation. Ansøgning sendes til kommunens visitationsudvalg. Kriterier for visitation:

- Eleven er ordblind, normalt begavet og har ikke diagnoser, der står i vejen for læring i Porten.
- Elevens hjemskole vurderer, at eleven kan profitere af undervisningen i Porten.
- Elevens hjem er indstillet på at støtte op om skolearbejdet i Porten.

EVALUERING

Ordblindestrategien indarbejdes i en fremtidig læse-/skrivestrategi, der forventes udarbejdet i 2019. Læse-/skrivestrategien planlægges revideret i 2023.

IMPLEMENTERING

Skolevæsnet tilføres årligt midler fra Handicaprådet svarende til ét årsværk, som tildeles skolerne på baggrund af elevtallet. Midlerne øremærkes skolernes implementering af ordblindestrategien, herunder bl.a. formulering og realisering af skolernes lokale ordblindehandleplaner, implementering af nye test jf. bilag 1: "Afdækning af elevers skriftsproglige vanskeligheder" samt udarbejdelse af individuelle elevhandleplaner.

Ordblindehandleplan

Intentionerne i Ordblindestrategien omsættes i Handleplan for ordblindhed, der fungerer som overordnet retningsgiver for skolernes arbejde med ordblinde elever. Handleplanen evalueres løbende, således at indsatsen kan justeres i overensstemmelse med den virkelighed, den skal operere i. Der vil være mulighed for tilbageløb på faglige netværksmøder, på skoleledermøder samt i forbindelse med konsulenternes skolerunder.

Lokal ordblindehandleplan

Handleplanen forankres i den enkelte skoles praksis og organisering gennem udarbejdelse af skolens lokale handleplan for ordblindeområdet. Den lokale handleplan skal sikre ejerskab og relevans. I den lokale handleplan formulerer skolen:

- hvordan skolen lokalt fordeler roller og opgaver i relation til dysleksi
- hvilken yderligere afdækning og hvilke interventioner skolen iværksætter jf. bilag 1: Afdækning af elevers skriftsproglige kompetencer
- hvilken skabelon skolen benytter i forbindelse med formulering af individuelle elevhandleplaner

Den lokale handleplan udarbejdes i samarbejde mellem skolens ordblindeansvarlige og øvrige relevante ressourcepersoner og forankres i skolens udviklingsudvalg.

Kompetenceudvikling

Undervisning af ordblinde elever involverer mange af skolens medarbejdere. Det er derfor vigtigt, at der er grundlæggende viden blandt lærere og pædagoger om ordblindhed og kompetencer til at tilrettelægge en undervisning, der tager højde for ordblinde elevers særlige behov, herunder integrerer LST. Der er således behov for en løbende opkvalificering af skolens faglærere (eksempelvis fremmedsproglærere, naturfagslærere mm.), så de bliver i stand til at tilrettelægge undervisningen, så den i højere grad bliver ordblindevenlig.

På de største skoler er målet, at der er minimum én læsevejleder på hver af faserne (indskoling, mellemtrin og udskoling), på de mellemstore skoler bør der være mindst to læsevejledere. På de mindste skoler (ca. 100 elever) er én tilstrækkeligt. Da læsevejlederen primært er uddannet til at vejlede kolleger i læse-/skriveundervisning af elever uden skriftsproglige vanskeligheder, vil det være hensigtsmæssigt, hvis der på hver skole uddannes en ordblindeansvarlig, som tester, varetager kontakten til elev, hjem og team, udarbejder handleplaner mm. En sådan funktion kan kræve efteruddannelse i læse-/skriveteknologi og evt. modul 3: Skriftsprogsvanskeligheder på læsevejlederuddannelsen eller ordblindelæreruddannelsen.

Den supplerende undervisning skal varetages af lærere, der har den nødvendige viden om ordblindhed. Antallet af lærere med kompetencer inden for undervisning af elever med læsevanskeligheder er faldet de seneste år, og der er behov for at finde ressourcerne til at prioritere en opkvalificering inden for området.

Tårnby Kommune, november 2018

Børne- og Kulturforvaltningen

Skoleområdet

BILAG 1: TESTPLAN

Børn, der ikke går i daginstitution

Alder	Tidspunkt	Test- og sprogvurderinger	Interventioner	Ansvarlig for test	Dataopsamling
2 - 3 år	Løbende	"TRAS" vurdering af alle hjemmegående børn	Sprogstimulerende indsats tilbydes/iværksættes for børn med behov	Testes af talehørelærer	Kommunal
3 - 5 år	Løbende	"Sprogvurdering" af alle nytillflyttede hjemmegående børn	Sprogstimulerende indsats tilbydes/iværksættes for børn med behov	Testes af talehørelærer	Kommunal

Daginstitution

Alder	Tidspunkt	Test- og sprogvurderinger	Interventioner	Ansvarlig for test	Dataopsamling
2 år	Løbende	"TRAS" vurdering af alle børn	Sprogstimulerende indsats iværksættes for børn med behov	Sprogvejleder	Kommunal
3 år	Løbende	"Sprogvurdering" af børn med formodet behov for særlig sprogstimulering	Sprogstimulerende indsats fortsættes/iværksættes for børn med særlig behov	Sprogvejleder	Kommunal
3 - 5 år	Løbende	"Vis, hvad du kan" materialet kan anvendes til præcisere tosprogede børns behov for sprogstimulering	Sprogstimulerende indsats iværksættes/fortsættes for tosprogede børn med behov	Sprogvejleder	Kommunal
5 - 6 år	December	"Vis, hvad du kan for kommende skolestartere" materialet anvendes til at afdække alle tosprogede børns behov for sprogstimulering i SFO og evt. supplerende DSA undervisning i børnehaveklassen eller basisundervisning i modtagelsesklasse	Sprogstimulerende indsats fortsættes/iværksættes for tosprogede børn med behov Hvis barnet har et utilstrækkeligt dansk til at kunne følge en almindelig undervisning, visiteres eleven til at starte i modtagelsesklasse	Sprogvejleder	Lokal og ved overleveringer Kommunal hos børn med utilstrækkeligt dansk til at kunne følge en almindelig undervisning

Skole

Klasse	Tidspunkt	Test- og sprogvurderinger	Interventioner (mål og evaluering)	Ansvarlig for test	Dataopsamling
1.-10. kl.	Vilkårligt tidspunkt	<p>"Vis, hvad du kan skolestartere og skoleskiftere"</p> <p>"Hele vejen rundt om elevens sprog og ressourcer"</p> <p>Materialerne anvendes til at afdække aktuelt behov for supplerende DSA undervisning hos de tosprogede børn</p>	Supplerende undervisning i DSA for tosprogede elever med behov derfor samt arbejde med sproglig opmærksomhed i fagundervisningen	<p>DSA-lærer/resourceperson</p> <p>Faglærer i samarbejde med DSA-lærer</p>	Lokal
Bh. kl.	August - september	<p>"Vis, hvad du kan børnehaveklassen"</p> <p>materialet anvendes til at afdække aktuelt behov for supplerende DSA undervisning hos de tosprogede børn, der ved tidligere vurderinger har vist behov derfor</p>	Supplerende undervisning i DSA for tosprogede elever med behov derfor	DSA-lærer	Lokal
Bh. kl.	August - september	Gruppesprogvurdering af alle elever, der tester lytteforståelse, ordkendskab, bogstavkendskab og fonemopmærksomhed	Undervisning i sproglig opmærksomhed for udfordrede elever	Børnehaveklasseleder	Lokal
	Januar - marts	Bogstavkendskab afdækkes hos alle elever	Bogstavtræning for udfordrede elever	Børnehaveklasseleder	Lokal
	Juni	Ordblinderisikotest del 1 individuel screening	Elever i risikogruppen tilbydes en særlig indsats i 1. kl. mhp. at imødegå udvikling af ordblindhed	Læsevejleder/ Ordblindeansvarlige	Lokal
1. kl.	December-januar	Ordblinderisikotest del 2 individuel screening af elever i risikogruppen	Elever i risikogruppen tilbydes en særlig indsats mhp. at imødegå udvikling af ordblindhed	Læsevejleder/ Ordblindeansvarlige	Lokal
	April - maj	Ordlæseprøve 1 (Hogrefe) gruppetest af alle elever	Der iværksættes særlig indsats for elever i før- og erkendelsesfasen	Dansklærer efter instruktion af læsevejleder	Kommunal
	Juni	Ordblinderisikotest del 3 individuel screening af elever i risikogruppen	Elever, som fortsat er i risiko for at udvikle ordblindhed, kræver supplerende undervisning og særlig opmærksomhed fra	Læsevejleder/ Ordblindeansvarlige	Lokal

			teamet i den daglige undervisning		
2. kl.	November-december	Ordlæseprøve 1 (Hogrefe) Re-test af elever i før- og erkendelsesfasen	Læseudviklingen hos elever, der stadig er i før- og erkendelsesfasen, understøttes fortsat	Læsevejleder	Lokal
	Marts – april	Nationale Test Læsning	Testresultater drøftes med læsevejleder mhp. videre tiltag	Dansklærer	Kommunal
	April-maj	Ordlæseprøve 2 gruppetest af alle elever Nonordsstavning fra DVO gruppetest Elbros lister 30 ord + 30 nye ord individuel	Der afholdes læsekurser for elever i før-fasen og erkendelsesfasen Der arbejdes med forbindelse mellem bogstav og lyd.	Dansklærer efter instruktion af læsevejleder	Kommunal Lokal Lokal
3. kl.	November-december	Ordlæseprøve 2 re-test af elever i før- og erkendelsesfasen	Læseudviklingen hos elever, der stadig er i før- og erkendelsesfasen, understøttes fortsat	Læsevejleder	Lokal
	April - maj	Tekstlæseprøve 4 gruppetest af alle elever Gentagelse af Nonordstesten og Elbros lister 40 ord + 40 nye ord	Der iværksættes særlig indsats for elever i før- og erkendelsesfasen	Dansklærer efter instruktion af læsevejleder Læsevejleder/ Ordblindansvarlige	Kommunal Lokal
	April-juni	Ordblindetesten i tilfælde af begrundet mistanke om ordblindhed	Der udarbejdes en individuel handleplan for ordblinde elever på baggrund af yderligere afdækning af: <ul style="list-style-type: none"> • Læse- og stavefærdigheder • Skriftlig formulering • Mundtlig formulering • LST-kompetence Test af den funktionelle læsefærdighed. Fx: <ul style="list-style-type: none"> • IL- prøverne • Læsemåleren (Frost) 	Læsevejleder/ Ordblindansvarlige	Kommunal

			<ul style="list-style-type: none"> • DL-prøven (Hogrefe) • Flydende læsning i praksis af Gertrud Brandt. www.akademisk.dk <p>Test af den funktionelle stavning. Fx:</p> <ul style="list-style-type: none"> • St – prøverne • Staveraketten • Staveprøve 1,2 og 3 (Hogrefe) • Grammatip www.grammatip.dk 		
4. kl.	November-december	Tekstlæseprøve 4 re-test af elever i før- og erkendelsesfasen	Læseudviklingen hos elever, der stadig er i før- og erkendelsesfasen, understøttes fortsat	Læsevejleder	Lokal
	Marts – april	National Test i læsning	Testresultater drøftes med læsevejleder mhp. videre tiltag	Dansklærer	Kommunal
	April-juni	Ordblindetesten i tilfælde af begrundet mistanke om ordblindhed	Der udarbejdes en individuel handleplan for ordblinde elever på baggrund af yderligere afdækning. Se 3. klasse	Læsevejleder/ Ordblindansvarlige	Kommunal
5. kl.	April-juni	Ordblindetesten i tilfælde af begrundet mistanke om ordblindhed	Der udarbejdes en individuel handleplan for ordblinde elever på baggrund af yderligere afdækning. Se 3. klasse	Læsevejleder/ Ordblindansvarlige	Kommunal
6. kl.	Marts – april	Nationale Test Læsning	Testresultater drøftes med læsevejleder mhp. videre tiltag	Dansklærer	Kommunal
	April-juni	Ordblindetesten i tilfælde af begrundet mistanke om ordblindhed	Der udarbejdes en individuel handleplan for ordblinde elever på baggrund af yderligere afdækning. Se 3. klasse	Læsevejleder/ Ordblindansvarlige	Kommunal
7. kl.	April-juni	Ordblindetesten i tilfælde af begrundet mistanke om ordblindhed	Der udarbejdes en individuel handleplan for ordblinde elever på baggrund af yderligere afdækning. Se 3. klasse	Læsevejleder/ Ordblindansvarlige	Kommunal
8. kl.	Marts – april	Nationale Test Læsning	Testresultater drøftes med læsevejleder mhp. videre tiltag	Dansklærer	Kommunal

	April-juni	Ordblindetesten i tilfælde af begrundet mistanke om ordblindhed	Der udarbejdes en individuel handleplan for ordblinde elever på baggrund af yderligere afdækning. Se 3. klasse	Læse-veileder/ Ordblinde-ansvarlige	Kommunal
9. kl.	April-juni	Ordblindetesten i tilfælde af begrundet mistanke om ordblindhed	Der udarbejdes en statusplan for ordblinde elevers overgang til 10. klasse eller ungdomsuddannelse	Læse-veileder/ Ordblinde-ansvarlige	Kommunal
10. kl.	Vilkårligt tidspunkt	Ordblindetesten i tilfælde af begrundet mistanke om ordblindhed	Der udarbejdes en handleplan for ordblinde elevers overgang til ungdomsuddannelse	Læse-veileder/ Ordblinde-ansvarlige	Kommunal

